

«Det er den jobben vi har, selv om det er vanskelig, og man kan ikke gjemme seg»

Barnehagelæreres opplevelse av å stå i saker hvor man er bekymret for barns omsorgssituasjon

Britt Mortensen

Kandidatnummer: 611

Bacheloroppgave

BNBAC3900

Trondheim, April 2021

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innhold

Innledning.....	2
1.1 Valg av tema og problemstilling	2
1.2 Oppgavens disposisjon	3
2 Teori	3
2.1 Den dårlige magefølelsen	4
2.2 Kompetanse.....	5
2.2.1 Omsorg.....	5
2.2.2 Observasjon.....	5
2.2.3 Veiledning.....	6
2.3 Samarbeid.....	6
2.3.1 Personalsamarbeid	6
2.3.2 Foreldresamarbeid.....	7
2.3.3 Eksternt samarbeid	9
2.4 Barnehagelærerens ansvar.....	9
3 Metode.....	10
3.1 Valg av metode	10
3.2 Planlegging av datainnsamling og adgang til felten	11
3.2 Utvalget	11
3.2.1 Presentasjon av informanter.....	12
3.3 Gjennomføring av intervjuene	12
3.5 Forskerrollen	13
3.6 Analyse	13
3.7 Metodekritikk	14
3.8 Etske retningslinjer.....	15
4 Presentasjon av funn og drøfting.....	15
4.1 Dårlig magefølelse og usikkerhet	16
4.2 Personalsamarbeid.....	17
4.3 Foreldresamarbeid.....	18
4.4 Eksternt samarbeid	21
4.5 Barnehagelærerens ansvar	22
5 Oppsummering og avslutning	23
6 Litteraturliste	25
7 Vedlegg.....	28
Vedlegg 1: Informasjons- og samtykkeskjema.....	28
Vedlegg 2: Intervjuguide	30
Vedlegg 3: Analyse av datamaterialet.....	31
Vedlegg 4: Tema.....	32

Innledning

1.1 Valg av tema og problemstilling

Folkehelseinstituttet (FHI) gjennomførte i 2020 en undersøkelse av konsekvensene covid-19 har hatt på barn og unges liv og helse. Funnene i rapporten viser en betydelig nedgang i antall innmeldte saker om mishandling av barn. Dette kan ifølge Folkehelseinstituttet tyde på at det var mange barn som ikke ble fanget opp av tjenestene og mottok nødvendig hjelp under nedstengningen og covid-19-pandemien generelt (Folkehelseinstituttet, 2021, s. 76). Dette synliggjør viktigheten av at barnehagen har åpent, slik at de kan fange opp og hjelpe barn som lever i utsatte omsorgssituasjoner. 92,8 % av alle barn i Norge i alderen 1-5 år har plass i barnehage (Statistisk Sentralbyrå, 2021). Barnehagen har med sine daglige møter med både barn og foreldre en unik mulighet til å fange opp og hjelpe barn som ikke får den omsorgen de har behov for.

I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver står det:

Gjennom den daglige og nære kontakten med barna er barnehagen i en sentral posisjon til å kunne observere og motta informasjon om barnas omsorgs- og livssituasjon.

Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 11).

For å kunne imøtekomme rammeplanens krav må personalet i barnehagen inneha en rekke kompetanser, blant annet observasjonskompetanse. De ansatte bør ifølge Bratterud og Emilsen (2013, s. 31) ha kunnskap om både normalutvikling hos barn, samt kunnskap om omsorgssvikt for å kunne være «en betydningsfull andre» i barns liv. Kunnskap om å snakke med barn og foreldre om bekymringer, hvordan en bekymring skal meldes til barnevernet, og det å stole på egen kompetanse vil være viktig for personalet i barnehagen (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 31).

Tematikken i denne oppgaven omhandler barnehagelærerens opplevelse i saker hvor man er bekymret for barns omsorgssituasjon. For å få innblikk i dette har jeg intervjuet to barnehagelærere i to ulike barnehager, hvor begge har erfaringer med å være bekymret for barns omsorgssituasjon. Covid-19 medførte stengte barnehager, og som FHIs rapport antyder, nedgang i antall innmeldte saker (Folkehelseinstituttet, 2021). Betydningen av åpne barnehager som møter barn og foreldre hver eneste dag, kom virkelig til syne for meg under pandemien. I løpet av kort tid kan jeg selv jobbe som barnehagelærer, og vil muligens oppleve

å møte barn som bekymrer meg. Undervisning jeg selv har deltatt i på mitt studium om temaet barns beste var svært lærerikt, men et ønske om mer kunnskap om temaet gjorde at jeg ville forske nærmere på det. Man kan lese seg opp på planer for hva man skal gjøre dersom man kommer i slike situasjoner, men hvordan oppleves det egentlig? For å finne ut av dette falt valget på følgende problemstilling:

Hvordan opplever barnehagelæreren veien fra magesfølelse til eventuell melding når man er bekymret for barns omsorgssituasjon?

Når man får en bekymring og en «dårlig magesfølelse» ovenfor et barn, vil barnehagelæreren kompetanse være viktig, samt samarbeid med personale, foreldre og andre instanser. Med denne problemstillingen som ledestjerne, ønsker jeg å forske på barnehagelæreren opplevelser av å stå i slike saker, helt fra de får en dårlig magesfølelse, til eventuelle tiltak, som for eksempel melding til barnevernstjenesten. Mine to informanters svar kan dog ikke generaliseres til å gjelde for alle barnehagelærere, men kan gi et innblikk i hvordan slike saker kan oppleves for en barnehagelærer.

1.2 Oppgavens disposisjon

Oppgaven består av tre ulike hovedkapitler, henholdsvis et teorikapittel, et metodekapittel og et kapittel hvor det blir presentert funn og drøfting. Innledningsvis ønsker jeg å vise til teori som er relevant for temaet og problemstillingen. Deretter vil jeg i metodekapittelet presentere hvilken metode som er benyttet under innsamlingen av datamaterialet, samt utvalget, gjennomføringen, forskerrollen, analysearbeidet, metodekritikk og til slutt hvordan de etiske retningslinjene er tatt hensyn til. Videre vil jeg presentere funn, samt drøfte disse i lys av teori fra teorikapitlet og problemstillingen. Avslutningsvis foretar jeg en oppsummering av oppgaven.

2 Teori

Her vil det bli presentert teori som senere blir brukt i oppgavens funn- og drøftingsdel.

Kapittelet inneholder henholdsvis temaene: den dårlige magesfølelsen, kompetanse, samarbeid og barnehagelæreren ansvar.

2.1 Den dårlige magefølelsen

Opplevelsen av dårlig magefølelse er ifølge Lehn (2009, s. 45) et av de første signalene barnehageansatte får når det er noe som ikke stemmer, være seg med barn eller foreldre. Her beskrives magefølelse som en individuell fysisk og følelsesmessig reaksjon som kan være vanskelig å sette ord på. Lehn (2009, s. 45) sier videre at denne magefølelsen bedre kan settes ord på ved å snakke med kolleger. Bratterud og Emilsen (2013, s. 74) påpeker at følelser, også magefølelse, tradisjonelt ikke er blitt anerkjent som relevant kunnskap, og har hatt lav status. Videre sier de samtidig at man bør stole mer på magefølelsen, og at erfarne barnehageansatte ofte vet når noe ikke er som det skal med et barn. Man skal ikke hoppe til konklusjoner, men heller undersøke hva den dårlige magefølelsen kommer av (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 74). Lehn (2009, 51) viser til fire ulike faser som kan beskrive prosessen fra individuell magefølelse til styrers beslutning slik det kom fram i hennes undersøkelse. Denne modellen vil nå bli kort presentert for å synliggjøre prosessen fra magefølelse til melding.

Den første fasen handler å forstå hva som ligger bak den individuelle dårlige magefølelsen. Lehn anbefaler å sette ord på denne magefølelsen, ved å tydeliggjøre og beskrive den for kolleger for å skape en felles forståelse omkring bekymringen. Dette handler ifølge Lehn om å utarbeide en «kollektiv magefølelse». Tidligere erfaringer og kunnskap kan hjelpe med å få en rask avdekking av den dårlige magefølelsen, mens denne avdekkingen kan ta lengre tid dersom man har få eller ingen slike erfaringer å knytte magefølelsen til (Lehn, 2009, s. 51-52). Fase to omhandler å gå fra en kollektiv dårlig magefølelse til en konkret bekymring. Lehn (2009, s. 52) viser til to typer bekymringer – «åpenbarbekymringer» og «gråsonebekymringer». Åpenbarbekymringer beskrives som tydelige bekymringer som kan knyttes direkte til omsorgssvikt, mens gråsonebekymringer beskrives som mer diffuse, og tar lengre tid å definere. Den tredje fasen Lehn (2009, s. 53) kom fram til i sin undersøkelse handler om å avklare en konkret bekymring. Observasjoner, foreldresamtaler og bruk av kartleggingsverktøy er tiltak som kan brukes for å få mer informasjon om foreldrene eller barna man er bekymret for. Denne avdekkingen vil skje raskere dersom man arbeider systematisk og målrettet. Den siste av de fire fasene handler om å avklare alvorlighetsgraden av barnets situasjon, og bestemme hvordan det skal arbeides videre. Her kan barnehageansatte velge mellom å avslutte bekymringen, henvise til PPT, sende bekymringsmelding til barnevernstjenesten eller avdekke mer om grunnlaget for bekymringen ved å fortsette med interne tiltak og kartlegging (Lehn, 2009, s. 54).

2.2 Kompetanse

Barnehagelærerens kunnskapsgrunnlag er viktig i samspillet med barna, samt i møte med foreldre, kolleger, arbeidsgiver og politiske myndigheter (Hennum & Østrem, 2016, s. 14). Rammeplanen legger vekt på barnehagens samfunnsmandat, som i samarbeid med hjemmet er å «[...] ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 7). Carson og Birkeland (2017, s. 23) peker på at det å være barnehagelærer innebærer å ha en allsidig og faglig kompetanse. Barnehagelæreren henter sin kunnskap fra mange ulike fag, noe som er nødvendig for å kunne praktisere et helhetlig pedagogisk mandat (Hennum & Østrem, 2016, s. 30).

2.2.1 Omsorg

Hennum og Østrem (2016, s. 22) påpeker at omsorg kan ses på som en betydningsfull del av barnehagelærerens kunnskapsgrunnlag, og rammeplanen legger vekt på at barnehagen skal møte alle barns behov for omsorg (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 7). Hva som er god omsorg er imidlertid preget av personlige erfaringer, kan være ulikt fra kultur til kultur, og er koblet til tid og sted (Emilsen, 2018, s. 320). Emilsen sier at man kan tenke at det motsatte av god omsorg er omsorgssvikt, men påpeker samtidig at det ikke er så enkelt. Definisjoner av hva som er omsorgssvikt endrer seg også over tid. Et eksempel er at fysisk avstraffelse tidligere var et ledd i oppdragelsen i Norge, mens det i dag blir sett på som omsorgssvikt (Emilsen, 2018, s. 322). Det finnes mange ulike definisjoner av omsorgssvikt, men Killén (2016, s. 39) anvender begrepet slik: «Med omsorgssvikt (maltreatment) forstår vi at foreldre eller de som har omsorgen for barnet påfører det fysisk eller psykisk skade eller forsømmer det så alvorlig at barnets fysiske og/eller psykiske helse og utvikling er i fare».

2.2.2 Observasjon

Barnehagen skal observere og vurdere barnets trivsel og allsidige utvikling fortløpende (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 39). Observasjon i barnehagelærerens arbeid knytter seg til systematisk registrering, tolkning og forandring. Hvordan man gjør dette avhenger av ulike observasjonsformer, men også av barnehagelærerens kunnskaper og erfaringer (Askland, 2020, s. 139). Askland (2020, s. 216) sier videre at barnehagen skal observere barn for å legge grunnlag for planlegging og vurdering av den pedagogiske virksomheten, men at det noen ganger kan oppstå anledninger hvor man må observere barn på andre grunnlag. Barnehagen har nemlig en spesiell oppgave når det kommer til å legge merke til barn som av ulike grunner har behov for ekstra hjelp og støtte. Barnehagens daglige møter med barn og foreldre kan ifølge Bratterud og Emilsen (2013, s. 93) gi gode anledninger til observasjon av samspill

mellom barn og foreldre. Videre sier de at slike observasjoner kan gi nyttig informasjon som omhandler barnets omsorgssituasjon, og om barnet får den omsorgen det behøver eller ikke.

2.2.3 Veiledning

Veiledningsansvaret i barnehagen omfatter veiledning av blant annet et personale med ulik kompetanse, samt foreldre og foresatte (Carson & Birkeland, 2017, s. 16). Ifølge rammeplanen er det pedagogisk leders ansvar å veilede og sørge for at rammeplanen og barnehageloven oppfylles gjennom det pedagogiske arbeidet i barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 16). Veiledning forekommer i barnehagens hverdagspraksis, og kan ifølge Carson og Birkeland (2017, s. 27) betraktes som et kompetansehevingstiltak for den enkelte yrkesutøver, men det kan også være med å utvikle et lærende praksisfellesskap i barnehagen. Når det kommer til veiledning av foreldre sier Carson og Birkeland (2017, s. 20) at veiledningen skal hente fram kompetansen foreldrene har på egne barn. Dermed ser man foreldrene som en ressurs i stedet for å se på de som en ressurs svak gruppe som skal ha hjelp fra fagekspertisen. Glaser (2018, s. 68-69) bruker begrepet foreldrestøttende arbeid i stedet for begrepet foreldreveiledning, da dette kan signalisere at foreldrene mangler noe, og trenger å bli veiledet. Foreldrestøtte innebærer å møte alle foreldre med respekt og anerkjennelse, og en ikke-dømmende holdning. Det handler om å gi foreldrene støtte til å bli mer bevisst på egen oppdragerpraksis.

2.3 Samarbeid

2.3.1 Personalsamarbeid

Meld. St. 24, *Framtidens barnehage*, peker på at den viktigste faktoren for at barn skal oppleve trivsel og utvikle seg i barnehagen, er de ansattes kompetanse. Deres kompetanse er helt avgjørende i arbeidet med tidlig innsats og sosial utjevning (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 57). Som Lehns (2009, s. 51) undersøkelse også legger vekt på, skal man tidlig dele den dårlige magefølelsen med kolleger. Rimehaug (2018, s. 341) påpeker at personalet i barnehagen kan ha ulik kontaktflate med barnet, og dermed forskjellige opplevelser av viktige hendelser. I tillegg består personalet av ulike folk med ulike utdanninger og erfaringer. Ved å slå sammen opplevelsene, erfaringene og kunnskapen fra flere, øker treffsikkerheten i vurderingen (Rimehaug, 2018, s. 341). Reese (2013, som referert i Bratterud & Emilsen, 2013, s. 47) legger vekt på at miljøet i barnehagen bør være preget av ro og trygghet slik at man kan holde fokus på barna. En forutsetning for at alle barn blir møtt på sine premisser, er at barnehagen har et godt arbeidsmiljø og en god arbeidskultur. Det bør være en kultur i

barnehagen hvor det er plass til bekymringstanker rundt enkeltbarn, og det er ingen ansatte som skal behøve å stå alene i slike saker (Reese, 2013, som referert i Bratterud & Emilsen, 2013, s. 47). Barnehagens gode arbeidsmiljø, vil også komme til syne i relasjoner personalet imellom, i forholdet til barn og foreldre, samt til samarbeidspartnere. Det er rett og slett helt avgjørende for å kunne klare å dra lasset sammen, og for å kunne drive faglig og kvalitetssikret arbeid (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 61). Når man er bekymret for barn og foreldre, må man sette i gang med å observere. Å drøfte observasjonene med blant annet kolleger kan hjelpe en til å ta beslutninger om hva man skal gjøre videre. Det å sørge for å skaffe seg den nødvendige støtten fra andre, er en viktig del av å ta ansvar for barnet (Drugli, 2008, s. 42).

2.3.2 Foreldresamarbeid

Foreldrene har sammen med barnehagens personale et felles ansvar for barnets utvikling og trivsel, og målet med samarbeidet skal alltid være barnets beste (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 29). Hjem og barnehage vil sammen utgjøre helheten i små barns liv, og et godt samarbeid vil bedre kunne ivareta denne helheten (Glaser, 2018, s. 19). Drugli (2018, s. 128-129) legger vekt på tillit i samarbeidet, og hevder det er bærebjelken i enhver samarbeidsrelasjon. Videre sier hun at barnehagelæreren har et ansvar for å bygge en god relasjon med foreldrene preget av tillit, og det handler for eksempel om å være åpen og ikke gå bak foreldrenes rygg. Killén (2016, s. 276) legger også vekt på at åpenhet i møte med foreldrene er avgjørende, også når man av en eller annen grunn er bekymret for barn. Åpenhet kan gjøre at foreldre på et tidlig tidspunkt i en bekymring kan snakke om sin situasjon. Hvis grunnlaget for bekymringen viser seg å være alvorlig, kan denne åpenheten gi muligheter for å arbeide med problemene på et tidlig stadium. Kanskje kan åpenhet mellom barnehage og foreldre også forhindre at en situasjon med alvorlig omsorgssvikt utvikler seg (Killén, 2016, s. 276). Dersom det på den andre siden er grunn til å tro at barnet blir utsatt for seksuelle overgrep, vold eller annen alvorlig omsorgssvikt, skal man ikke innhente foreldrenes samtykke, men melde direkte til barnevernstjenesten. Dette for å sikre bevis i eventuelle straffesaker, og for å beskytte barnet (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 34). Dette er regulert i barnehagelovens § 46 om opplysningsplikt til barnevernet, og stadfester at alle som utfører arbeid etter denne loven, uten hinder av taushetsplikten, skal melde fra til barnevernet ved slike mistanker (Barnehageloven, 2005, § 46). Med unntak av slike alvorlige saker, skal barnehagen som en hovedregel alltid ta opp bekymringer med foreldrene (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 60).

Når barnehagens ansatte gruer seg for å ta opp bekymringer om barnet eller barnets livssituasjon med foreldrene, brukes ofte begrepet «den vanskelige foreldresamtalen». Det kan oppleves som vanskelige temaer, og barnehagelæreren kan se for seg at det vil oppstå uenigheter mellom de to partene (Drugli, 2018, s. 126). Her vil det være viktig for barnehagelæreren å være tydelig på å beskrive grunnlaget for bekymringen. Dette innebærer å på forhånd ha gjort systematiske observasjoner som er knyttet til bekymringen (Drugli, 2018, s. 137). Når man tar opp temaer som omhandler vansker rundt barnet deres, eller med dem selv som omsorgspersoner, kan foreldrene bli sårbare, gå i forsvar, og til og med havne i en liten krise. Å vite hvordan man skal takle slike reaksjoner er en del av kompetansen barnehagelæreren skal inneha, og her vil forståelse og empati for foreldrenes reaksjoner og uttalelser være viktig (Drugli, 2018, s. 131-132). Det kan ifølge Drugli (2018, s. 141) bli færre «vanskelige foreldresamtaler» dersom barnehagelæreren jobber for å etablere et godt og generelt samarbeid med alle foreldre. Å ha evne til å skape gode og varme relasjoner til foreldrene er altså en viktig kompetanse for barnehagelæreren å ha (Glaser, 2018, s. 100). Relasjonskompetanse blir av Spurkeland (2017, s. 215) forklart som «[...] ferdigheter, evner og holdninger som et menneske trenger for å etablere, utvikle, vedlikeholde og reparere kontakten med andre mennesker». Å utvikle en relasjonskompetanse som innebærer å forstå og samarbeide med de vi møter, er ifølge Glaser (2018, s. 100) viktig i møte med foreldrene. Det handler om å se den andre som et medmenneske. Gjennom relasjoner bygger vi vår egen identitet, og betydningen av at foreldre og barn blir sett, hørt og følt seg verdsatt daglig er derfor stor (Glaser, 2018, s. 101).

2.3.2.1 Behov for ekstra støtte og veiledning

Noen foreldre trenger ekstra støtte til å kunne løse foreldreoppgavene på best mulig måte. Tett kontakt mellom foreldre og barnehagen kan gjøre det mulig å fange opp eventuelle vansker hos foreldrene på et tidlig stadium (Glaser, 2018, s. 38). Forskning fra folkehelseinstituttet (Torvik & Rognmo, 2011) peker for eksempel på at mange foreldre har psykiske vansker, og at dette kan påvirke barna negativt. Denne forskningsrapporten anslår at det i 2011 var rundt 23% av alle barn i Norge som hadde foreldre med en psykisk lidelse som påvirket daglig fungering (Torvik & Rognmo, 2011, s. 5). Personalet i barnehagen kan her være viktige støttespillere. Både barnehagen og deres tverrfaglige samarbeidspartnere, som blant annet helsestasjon, kan bidra med foreldrestøttende tiltak og foreldreveiledning (Glaser, 2018, s. 38-39).

2.3.3 Eksternt samarbeid

Samarbeid med andre skal imidlertid ikke kun begrense seg til kolleger og foreldre. Dette fordi barnehagen ikke innehar alle de profesjonene som trengs i arbeidet med barn og foreldre som sliter, og samarbeid med eksterne instanser blir derfor nødvendig (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 48). Behovet for å ha et godt samarbeid med eksterne institusjoner, som for eksempel helsestasjon, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og barnevern, blir også vektlagt i rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 16). Ulike yrkesgrupper har ulike muligheter for observasjon, og en forening av ulike syn kan skape en mer dekkende helhetlig vurdering (Killén, 2016, s. 370).

Barneverntjenesten er en av aktørene barnehagen samarbeider med, og står i en spesiell stilling da barnehagen og andre tjenester har opplysningsplikt til barnevernet dersom det er grunn til å tro at et barn blir utsatt for mishandling eller annen alvorlig omsorgssvikt (Barnehageloven, 2005, § 46). Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) har sammen med Kunnskapsdepartementet (KD) utarbeidet veilederen *Til barnets beste – samarbeid mellom barnehagen og barnevernstjenesten*. Her står det at er det mulig å drøfte saker anonymt med barnevernstjenesten dersom barnehagen er usikker på om alvorlighetsgraden i bekymringen oppfyller opplysningsplikten (BLD & KD, 2009, s.21). Videre står det at barnevernet er underlagt en noe strengere taushetsplikt enn for eksempel barnehagen, og at barnevernet dermed har mindre adgang til å formidle opplysninger (BLD & KD, 2009, s.22). Bratterud og Emilsen (2013, s. 50) påpeker at dette kan føre til problemer og frustrasjon i samarbeidet. Backe-Hansens (2009) kartlegging av samarbeidet mellom barnehage og barnevern viser at flere styrere i barnehager også ser forbedringspotensial i dette samarbeidet. Ønske om et åpnere, mer synlig barnevern, flere tilbakemeldinger om hva som skjer etter barnehagen har meldt, mer informasjon om hverandres arbeid og et samarbeid basert på gjensidig tillit og respekt er noen av resultatene i kartleggingen (Backe-Hansen, 2009, s. 52-56).

2.4 Barnehagelærerens ansvar

Hennum og Østrem (2016, s. 117) viser til barnehagelærerens profesjonelle ansvar, og sier at det handler om å, innenfor gitte rammer, forvalte kunnskap om barns utvikling, lek, læring og dannelse på en god måte. De sier at det for barnehagelæreren også handler om å tilegne seg en holdning til å søke ny kunnskap. Samtidig påpeker de at ansvarlig forvaltning av kunnskap også betyr å være faglig ydmyk, som handler om å kjenne egne faglige begrensninger. Man må

finne en balanse mellom faglig ydmykhet og yrkesstolthet, samt mellom tro på egen kompetanse og faglig vurderingsevne (Hennum & Østrem, 2016, s. 47).

Barnehagelovens § 3 synliggjør at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle handlinger som omhandler barn i barnehagen (Barnehageloven, 2005, § 3). Man har altså en plikt til å tenke på hva som er det beste for barnet til enhver tid. Det kan oppleves som vanskelig å arbeide med barn som vekker bekymring, og ofte er det mangel på ressurser. Likevel må barnehagelæreren forholde seg til barna uansett rammebetingelser (Drugli, 2008, s. 15). Barn som lever med omsorgssvikt trenger at noen ser det og gjør noe med det, og dette er ifølge Bratterud og Emilsen (2013, s. 165) blant annet barnehagens ansvar. De sier også at de barna som klarer seg best til tross for en oppvekst med sviktende omsorg, ofte har hatt en positiv relasjon til en voksen utenfor familien, og dette er noe barnehagen kan tilby barnet (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 13). Alle ansatte i barnehagen har et ansvar for å være betydningsfulle voksne for disse barna og deres foreldre, men barnehagens styrer og de pedagogiske lederne har et ekstra ansvar. De skal sørge for at alle ansatte får nødvendig opplæring for å kunne være denne trygge voksne som ser, handler og støtter barn og foreldre. Arbeid med barn som bekymrer krever mot, og for et barn som behøver hjelp, kan dette motet være helt avgjørende. Å arbeide med disse barna og deres foreldre krever hele mennesket (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 165-166).

3 Metode

I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for metoden som er benyttet for å svare på den valgte problemstillingen. Å bruke en metode dreier seg om å følge en bestemt vei for å nå et mål. Samfunnsvitenskapelig metode handler om å skaffe seg informasjon om den «sosiale virkeligheten», og om hvordan denne informasjonen kan analyseres. Det handler om å samle inn, analysere og tolke data (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 25).

3.1 Valg av metode

I denne oppgaven har jeg valgt å benytte meg av en kvalitativ metode, nærmere bestemt kvalitative en-til-en-intervjuer. I kvalitativ forskning avdekker man *hvorfor* noe skjer. Her ønsker man å finne ut noe om menneskers oppfattelse av verden og hvilke relasjoner som er betydningsfulle for oss. Hvilken metode man velger å bruke avhenger av problemstilling, ressurser til rådighet og tid (Johannessen et al., 2016, s. 95-96).

Grunnen til at valget falt på en kvalitativ tilnærming er fordi denne metoden egner seg best for å kunne svare på problemstillingen. For å få informasjon om barnehagelærerens opplevelse vil det være naturlig å gå ut i feltet å snakke med nettopp barnehagelærere. Johannessen et al. (2016, s. 145) sier at erfaringer og oppfatninger best kommer fram når informanten selv kan være med å bestemme innholdet i intervjuet, noe en ikke kan ved bruk av for eksempel strukturerte spørreskjema. Siden det er akkurat opplevelsen og erfaringene informantene har om temaet jeg forsker på, er intervju en egnet metode. Her kan vi også snakke om en fenomenologisk tilnærming, hvor man ønsker å utforske og beskrive mennesker og deres erfaringer og forståelse av et bestemt fenomen (Johannessen et al., 2016, s. 78). I denne oppgaven er bekymring for barns omsorgssituasjon «fenomenet» jeg ønsker å få informantenes erfaringer og opplevelser med.

3.2 Planlegging av datainnsamling og adgang til felten

En intervjuguide består av emner som skal tas opp i intervjuet, i tillegg til hvilken rekkefølge de skal ha. Intervjuguider kan være strukturerte eller semistrukturerte (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71). I forkant av intervjuene mine ble det utarbeidet en semistrukturert eller delvis strukturert intervjuguide (vedlegg 2). Her er intervjuet styrt av forskeren, men intervjuet kan beskrives som en samtale mellom informant og forsker (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71). I forkant fortalte jeg informantene at intervjuene ville foregå mer som en samtale enn utspørring, noe jeg oppfattet at gjorde informantene mer avslappet i situasjonen. Postholm (2020, s. 72) bruker betegnelsen halvplanlagte, formelle intervju om intervjuer hvor forskeren har spørsmålene klar på forhånd, men samtidig er åpen for at samtalen tar en annen retning dersom informanten ønsket å ta opp noe annet enn det som var planlagt. På samme måte hadde jeg gjort klar noen spørsmål på forhånd, men ble med informantene på deres refleksjoner.

3.2 Utvalget

Å velge ut informanter som er hensiktsmessig for undersøkelsen, kalles for strategisk utvelgelse. Forskeren bestemmer seg først for hvilken målgruppe som må delta for å samle inn ønsket data, for så å velge ut hvem som skal delta i undersøkelsen (Johannessen et al., 2016, s. 117). Kriteriene mine var at informantene skulle jobbe i barnehage, ha erfaringer med barn i omsorgssituasjoner som vekker en dårlig magefølelse/bekymring, og at informanten

aksepterte lydopptak. Jeg startet med å kontakte bekjente som jeg trodde hadde slike erfaringer. Dette fordi det kan tenkes at en god relasjon kan trygge informanten i samtaler om et sårt tema. Jeg fikk tidlig en informant som var villig til å delta, men det skulle derimot vise seg å være vanskeligere enn først antatt å skaffe flere informanter. Gang på gang fikk jeg høre at «det har vi ingen erfaring med», og startet derfor med å kontakte barnehager som jeg hadde mindre kjennskap til. Heller ikke her hadde de erfaring med temaet. Gjennom en bekjent fikk jeg til slutt tak i min andre informant.

Informasjon fått i etterkant sier at flere av barnehagene jeg kontaktet har hatt erfaringer og opplevelser omkring dårlig magefølelse og bekymring når det kommer til barns omsorgssituasjon. Hvorfor sa de da at de ikke hadde erfaring? Kanskje ønsket de ikke å være med på et slikt prosjekt eller kanskje var jeg utydelig i måten jeg framstilte prosjektet på. Dersom jeg skulle gjort det samme igjen, ville jeg vært forsiktig med å bruke begrepet «omsorgssvikt» da det kan tenkes at det kan skremme, i tillegg til at jeg oppfatter at det er ulikt hva folk legger i begrepet. Selv om det ble presisert at jeg var ute etter barnehagelærerens opplevelse, og veien fra magefølelse til melding, kunne jeg vært enda mer bevisst på hvordan jeg ordla meg.

3.2.1 Presentasjon av informanter

Denne oppgaven baserer seg altså på to intervjuer med to ulike informanter. For å opprettholde konfidensialiteten, samt gjøre teksten mer sammenhengende får informantene fiktive navn (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85). Ingrid er utdannet barnehagelærer, jobber som pedagogisk leder, og har jobbet i barnehage i 21 år. Mette er også utdannet barnehagelærer, men har tatt videreutdanning og jobber nå som spesialpedagog i flere barnehager. Hun har jobbet i barnehage i 26 år, hvorav spesialpedagog i 4 år.

3.3 Gjennomføring av intervjuene

Begge intervjuene ble gjennomført i møte med informantene, noe som var et sterkt ønske fra min side. Dette fordi jeg ønsket et intervju hvor det ville være mulig å stille oppfølgingsspørsmål og følge informantens engasjement og kroppsspråk. Slik kunne vi unngå misforståelser, og jeg kunne være sensitiv i møte med informantene ved å følge deres verbale og ikke-verbale utsagn. Det ene intervjuet ble gjennomført i barnehagen, mens det andre ble gjennomført i informantens hjem. Johannessen et al. (2016, s. 159) sier at det er viktig at intervjuet finner sted der informanten slapper av og ikke blir forstyrret, og at det beste kanskje er å la informanten selv bestemme rammen for intervjuet. Informantene ble gitt frihet til å

velge lokasjon for intervjuet, og min opplevelse var at begge intervjuene førte til gode samtaler uten forstyrrelser.

Begge intervjuene ble tatt opp på lydopptak, og Postholm (2020, s. 82) påpeker at man som forsker dermed kan samle all sin oppmerksomhet om informantens utsagn, og være fullt og helt til stede i samtalsituasjonen (Postholm, 2020, s. 82). For å kunne gjøre dette hadde jeg på forhånd fått innvilget tillatelse til å innhente personopplysninger fra Norsk senter for forskningsdata (NSD). Før intervjuene startet var jeg tydelig på mitt eget og informantens felles ansvar for å overholde taushetsplikten, og at eventuelle saker skulle omtales i generelle ordelag. Lydopptakene ble transkribert ordrett umiddelbart etter intervjuene, og deretter ble lydfilene slettet.

3.5 Forskerrollen

På forhånd hadde jeg tilegnet meg kunnskap om intervjusituasjonen, og hvordan jeg ønsket at min rolle skulle være. Informanten må oppleve at intervjueren er genuint interessert for å skulle fortelle, noe som kan gjøres gjennom blant annet blikk, ikke-verbal kommunikasjon og verbale uttrykk (Dalen, 2011, s. 33). I tillegg ønsket jeg å stille konkrete spørsmål og oppfølgingsspørsmål for å få informantene til å gi detaljerte svar (Johannessen et al., 2016, s. 154). Når jeg i etterkant har lyttet til opptakene og transkribert, innser jeg at engasjementet mitt for informantens uttalelser til tider ble for stort, og at jeg glemte den opprinnelige problemstillingen min litt. Etter å ha transkribert det første intervjuet ble jeg mer bevisst på det, og prøvde i det andre intervjuet å holde meg mer til problemstillingen. Selv om vi også her gikk litt utenfor problemstillingen, klarte jeg å koble samtalen inn på problemstillingen igjen.

3.6 Analyse

Analyse handler om å redusere, strukturere og skape orden i datamengden (Bergsland & Jæger, 2014, s. 81). Etter å ha transkribert lydopptakene fra intervjuene, satt jeg med en stor mengde datamateriale. Jeg startet med å lese gjennom datamaterialet en rekke ganger, for så å markere ord, setninger og avsnitt som handlet om samme tema, noe Johannesen et.al. (2016, s. 173) kaller koding. Etter å ha gått gjennom datamaterialet med markeringstusjer flere ganger, endte det opp med 13 ulike koder. Det er viktig å huske på at en slik koding ikke kan erstatte tolkningsarbeidet, men er en kategorisering av det som står i en tekst, og kan hjelpe

med å redusere og ordne datamaterialet (Johannesen et al., 2016, s. 174). For å få en enda dypere forståelse av innholdet i kodene ble det satt opp en tabell, og et utdrag fra denne kan leses i vedlegg 3. Her ble kodene kategorisert, og jeg fikk større innblikk i hva kodene egentlig handlet om. Disse kategoriene ble i neste omgang samlet under fem ulike tema (vedlegg 4) som jeg kommer tilbake til i kapittel 4 «Presentasjon av funn og drøfting».

3.7 Metodekritikk

Selv om jeg opplevde at metoden som ble benyttet i dette forskningsprosjektet fungerte bra, er det som Bergsland og Jæger (2014, s. 80) sier ingen metode som er feilfri. Det er derfor viktig å være kritisk til metoden man benytter seg av, og for å se nærmere på dette, har jeg i denne oppgaven valgt å bruke begrepene reliabilitet og validitet (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80).

Reliabilitet handler om forskningens troverdighet, hvor pålitelig datamaterialet er, og hvordan det samles inn og bearbeides: er forskningen utført på en pålitelig og tillitsvekkende måte? (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). At lydopptak ble brukt i intervjuene, kan styrke

reliabiliteten ved at informantenes utsagn ble transkribert akkurat som de sa det. Samtidig er det viktig å huske på at forskeren er det viktigste instrumentet i kvalitativ forskning.

Forskningen vil derfor farges av forskerens egne erfaringer, teorier og opplevelser (Postholm, 2020, s. 17). Spørsmålene som ble stilt og måten analysen er utført på, vil for eksempel ha sammenheng med mitt syn på forskningsområdet. Forskningen vil altså være preget av meg som forsker, men jeg har vært bevisst på å ha et åpent sinn, og forsøkt å legge egne perspektiver til side i møte med datamaterialet. Forskningens pålitelighet kan også styrkes ved at framgangsmåten framstilles åpent og detaljert (Johannesen et al., 2016, s. 232). Ved å vise til framgangsmåten i analysearbeidet (vedlegg 3 og 4) blir prosessen synlig for leseren.

Validitet handler om hvor godt dataene representerer fenomenet som undersøkes, og om resultatene er gyldige for utvalget og fenomenet (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80).

Intervjuguiden ble på forhånd godkjent av veiledere, og dermed var vi flere som vurderte om spørsmålene kunne bidra til å få svar på problemstillingen. Bergsland og Jæger (2014, s. 80) sier også at validitet kan knyttes til tolkningens kvalitet, og om forståelsen prosjektet fører til støttes av annen forskning. Som tidligere nevnt vil forskningen farges av meg som forsker (Postholm, 2020, s. 17). I tillegg ble det kun intervjuet to barnehagelærere, og vi kan derfor ikke si at svarene gjelder for alle barnehagelærere. Likevel har jeg lest meg opp på, og viser til annen teori og forskning på temaet, noe som kan styrke validiteten. Nærhet til feltet gjør at

man kan hindre misforståelser, og sikre seg at datamaterialet man innhenter er relevant for de spørsmålene man ønsker å få svar på (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Ved at jeg møtte informantene fysisk, kunne jeg stille oppfølgings spørsmål og presisere uklarheter.

3.8 Etiske retningslinjer

Ifølge Norsk senter for forskningsdata, NSD, skal alle som behandler personopplysninger i forskningsprosjekt melde inn prosjektet via NSDs meldeskjema. Stemme på lydopptak blir også regnet som en personopplysning (NSD). Jeg sendte derfor søknad, og fikk innvilget tillatelse til å innhente personopplysninger. Direkte etter transkripsjon ble opptakene slettet.

Forskerens etiske ansvar kan ifølge Bergsland og Jæger (2014, s. 83) knyttes til tre hovedprinsipper: informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser. Informert samtykke handler om at informantene får informasjon om målet med undersøkelsen, at det er frivillig å delta, og at de når som helst kan velge å trekke seg. I forkant av intervjuene ble det derfor sendt ut et informasjons- og samtykkeskjema (vedlegg 1) med informasjon om prosjektet og informantenes rettigheter.

Konfidensialitet handler om å holde identiteten til informantene skjult (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85). I oppgaven har informantene derfor fått fiktive navn, Ingrid og Mette. I tillegg skriver Dalen (2011, s. 87) at identifiserbare kjennetegn skal utelates i sitater for å opprettholde anonymiteten. Sitater som blir gjengitt i neste kapittel vil derfor være skrevet på bokmål.

Det siste hovedprinsippet handler om konsekvenser, og at informantene skal utsettes for minst mulig belastning eller skade (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85). Oppgavens tema er sårbart og følsomt, noe jeg var klar over før prosjektet startet. Likevel opplever jeg at vi fikk gode samtaler rundt temaet, og at det ikke har påvirket informantene negativt.

4 Presentasjon av funn og drøfting

I dette kapitlet vil det bli presentert funn fra prosjektet, og disse funnene vil bli drøftet opp mot tidligere presentert teori. Kapitlet er delt opp i fem tema som omhandler henholdsvis magesfølelse og usikkerhet, personalsamarbeid, foreldresamarbeid, eksternt samarbeid, og til slutt ansvaret man har som barnehagelærer.

4.1 Dårlig magefølelse og usikkerhet

Den dårlige magefølelsen er en diffus følelse som kan være vanskelig å sette ord på. På spørsmålet om hva informantene legger i begrepet «dårlig magefølelse» sa Ingrid: «Det er når jeg kjenner at «her er det noe», og som jeg må få snakket med noen andre om». For å få klarhet i den individuelle magefølelsen, må man altså dele den med andre. Dette kan vi se i sammenheng med å den første fasen Lehn beskriver, som handler om å utarbeide en kollektiv magefølelse (Lehn, 2009, s. 51). Her står man samtidig i fare for å problematisere noe som andre ikke ser som et problem. Dermed kan man farge blikket til kolleger, og utarbeide en felles forståelse av at noe er et problem uten å egentlig ha observert og kartlagt situasjonen. Man skal selvfølgelig dele bekymringer med personalet, men barnehagelæreren innehar en observasjonskompetanse, og bør sette i gang med dette umiddelbart. Observasjon og vurdering av barnas trivsel og utvikling skal nemlig skje fortløpende (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 39), og kanskje kan man ikke se veien fra magefølelse til eventuelle tiltak som fire separate faser, men heller som noe som foregår mer parallelt. På spørsmålet om hva Mette legger i begrepet «dårlig magefølelse» svarte hun at det handler om en klump i magen, en vond følelse du ikke klarer å legge fra deg. Hun påpekte også at erfaring kan gjøre at man blir mer bevisst på denne følelsen: «[...] når vi har fått noen år på baken så har vi funnet ut at når vi stusser, så er det kanskje noe». Det samme sier Bratterud og Emilsen, og understreker at erfarne barnehageansatte med fordel bør stole på magefølelsen (2013, s. 74).

Ut fra svarene til informantene kan det tolkes at denne dårlige magefølelsen er vanskelig å beskrive, og at det bare er «noe» som ikke stemmer. Det er en individuell fysisk og følelsesmessig reaksjon (Lehn, 2009, s. 45), og mens Mette beskriver det som at hun får vondt i magen, trekker Ingrid fram redsel og oppgitthet. Samtidig tror jeg dette handler om mer enn en følelse. Kanskje ligger det ikke i magen, men i hodet. Barnehagelæreren har kunnskap om barns utvikling, og trolig er det denne kunnskapen som aktiveres i møte med barn som bekymrer. Kanskje bør barnehagelæreren tørre å stole mer på sin egen kompetanse og faglighet.

I samtale med informantene får jeg opplevelsen av at det å stå i en slik prosess kan være preget av usikkerhet. Gjør man det riktige ved å melde/ikke melde til barnevernet? Skal man stole på magefølelsen? Mette nevner at hun flere ganger har kjent på denne usikkerheten: «[...] det der blir man aldri sikker på tror jeg, hadde man vært sikker så hadde det vært greit, men det verste er når man er usikker, og det er jo det vi oftest er». Denne usikkerheten er et kjennetegn på gråsonebekymringer, hvor det ikke er like tydelige tegn på omsorgssvikt som

ved en åpenbar bekymring (Lehn, 2009, s. 45). Usikkerheten som kjennes på kroppen er nok heller ikke så enkel å legge fra seg:

Så har man i løpet av de tjueen årene, så kan jeg jo ikke være så blind å tro at det ikke har vært noen barn som jeg skulle ha meldt. Det kan ha skjedd, men jeg kan ikke sitte å peke ut dem nå (Ingrid)

Å så er det som vi har snakket om flere av oss som har begynt og jobbet noen år nå da, hvor lite slike voldssaker vi har vært borti. Det stemmer ikke vet du, vi har hatt dem, men vi har ikke sett dem og gjort noe med det, og det er litt ekkelt [...] (Mette)

Disse sitatene synliggjør usikkerheten som barnehagelæreren kan oppleve, ikke bare i konkrete saker, men også generelt i hverdagen i arbeidet med barn. Er det noe jeg har oversett? Det viser også en bevissthet rundt egen rolle. Så hva er det som skal til for at man kan bli kvitt denne usikkerheten, og til å fange opp alle barn som trenger ekstra hjelp og støtte? Den viktigste enkeltfaktoren for barns trivsel og utvikling i barnehagen, er ifølge Meld. St. 24 de ansattes kompetanse (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 57). Kollegaveiledning, videreutdanning og kursing kan hjelpe med å heve kompetansen blant barnehagens personale, og kanskje blir dermed flere barn som trenger det, sett og hjulpet i barnehagen. På den andre siden tror jeg en viss usikkerhet vil finne sted uansett i rollen av å være menneske, men kanskje kan økt kompetanse bidra til usikkerhet i mindre grad.

Ingrid understreker at det kan være ekstra utfordrende med de yngste barna som ikke snakker. Her må man tolke barnets kroppsspråk, noe som kan være vanskelig. «For melder du noe som ikke er reelt da, så kan du faktisk ødelegge en familie» (Ingrid). Dette sitatet understreker viktigheten av å observere det man er bekymret for, men også det å samarbeide med andre for å bli så sikker som man kan bli. Det innebærer samarbeid med både kolleger, foreldre og andre etater.

4.2 Personalsamarbeid

Som ansatt i barnehage, jobber man tett på sine kolleger. Både Mette og Ingrid forteller at samarbeidet med kolleger har fungert bra i situasjoner hvor man er bekymret for barns omsorgssituasjon. Det må være en kultur for å dele bekymringer slik Reese (2013, som referert i Bratterud & Emilsen, 2013, s. 47) legger vekt på. På den andre siden må man ikke farge blikket til sine kolleger, og det vil være viktig å kunne vise til observasjoner som synliggjør bekymringen. Samtidig kan det tenkes at støtte fra kolleger vil gjøre en slik

utfordrende situasjon enklere å håndtere. Mette understreker at det føles veldig godt å få delt bekymringene sine med andre i personalet, og sier at «[...] vi hjelper hverandre med å følge med på situasjoner som gjør at vi blir så sikre som vi kan bli [...]». Dette kan ses i sammenheng med det Rimehaug (2018, s. 341) sier om at ulik kontaktflate med barnet og ulike syn fra en sammensatt personalgruppe, kan gjøre at man til sammen får en større forståelse av situasjonen. Kanskje har en ansatt lagt merke til utfordringer i samspillet med foreldre, mens en annen har sett forhold ved barnets utvikling som vekker bekymring. At det er lettere å observere sammen er noe Ingrid også legger vekt på.

For at personalsamarbeidet i saker hvor man er bekymret for barns omsorgssituasjon skal fungere bra, påpeker Ingrid at det må være en form for trygghet i personalgruppa. Hun sier: «At vi som jobber sammen er trygge på hverandre, at det er lov å stille spørsmål, at det er lov til å stille alle spørsmål». Arbeidsmiljøet i barnehagen og personalet imellom vil altså være avgjørende for å kunne møte barna på deres premisser (Reese, 2013 som referert i Bratterud & Emilsen, 2013, s. 47). Det kan tenkes at dersom arbeidsmiljøet er preget av konflikter, uro og mistriivsel, vil ikke personalet klare å ha det fokuset på barna som trengs, og heller ikke klare å fange opp tegn på utfordringer i barnas omsorgssituasjon. Det er imidlertid viktig å være bevisst på barnehagens innhold og oppgaver, og ikke la fokus på trivsel blant personalet overskygge barnas behov.

4.3 Foreldresamarbeid

Foreldresamarbeid er en stor del av å jobbe i barnehage, og kanskje ekstra viktig når man er bekymret for barns omsorgssituasjon. Gjennom arbeidet med denne oppgaven blir det trukket frem at foreldresamarbeidet kan oppleves som svært utfordrende i slike saker. Mette sier:

[...] piggene kommer ut med en gang, så det der er det verste. Det er det vi gruer oss til og det er det vi er redd for. Og de gangene vi har måtte meldt, så har det gått til dundas med foreldresamarbeidet [...].

Mette nevner videre at det er viktig å ha gode relasjoner til foreldrene på forhånd, mens Ingrid understreker viktigheten av trygghet og åpenhet i samarbeidet. Dette kan knyttes opp mot Spurkelands (2017) begrep relasjonskompetanse, og informantene poengterer at samarbeidet med foreldrene vil flyte bedre dersom det ligger gode og trygge relasjoner i bunn. Imidlertid kan det tenkes at det å begynne å bygge relasjoner med foreldrene i det man er bekymret for barnet, er litt for sent. Man bør bygge grunnlaget i «fredstid». På den andre siden er det ikke

sikkert en god relasjon i bunn hjelper dersom foreldrene føler seg kritisert i rollen som foreldre.

Barnehagelæreren må ha kunnskap om hvordan man skal ta «den vanskelige foreldresamtalen» (Drugli, 2018, s. 126). I en slik samtale vil det være viktig å vise til systematiske observasjoner knyttet til bekymringen (Drugli, 2018, s. 137), og Ingrid sier: «Du må ha noe å legge frem, det skal du, for du kan ikke synse og mene og tenke, du må ha noe». Videre vil det være lurt å være bevisst på sin egen rolle under samtalen:

[...] da må man jo være spørrende og undrende, og få de på banen selv, få de til å snakke istedenfor at du sitter og forteller. Og det å være litt ydmyk og spørrende i istedenfor å dømme tenker jeg [...] (Ingrid).

Dette er i tråd med det Drugli (2018, s. 131) sier om å vise forståelse og empati i møte med foreldrene. På den andre siden vet man aldri hvordan de vil reagere på bekymringer som har med barnet eller foreldrene selv å gjøre. Det kan tenkes at det uansett vil være lurt å fokusere på å lytte til foreldrene slik som Ingrid legger vekt på. Videre er åpenhet overfor foreldrene helt avgjørende (Killén, 2016, s. 276), både når man skal ta opp bekymringer, men det bør også prege foreldresamarbeidet generelt. Samtidig skal man ikke ta opp bekymringene med foreldrene dersom man mistenker seksuelle overgrep, vold eller annen alvorlig omsorgssvikt, men da gå direkte til barnevernstjenesten (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 34). Dette var noe begge informantene påpekte, noe som viser at de har kunnskap om opplysningsplikten de har til barnevernet (Barnehageloven, 2005, § 46).

Heldigvis vil de fleste foreldre det beste for barna sine. Likevel kan det være faktorer i livet som gjør det vanskelig å være foreldre på den måten man ønsker. Under temaet foreldresamarbeid tok begge informantene opp psykisk sykdom hos foreldre. «Hvordan har de barna det hjemme?», sier Ingrid, og påpeker at hun tror det er mye gråsonesaker rundt dette. Mette sier at disse sakene er «[...] vanskelig å finne, vanskelig å se [...]», og reflekterer videre rundt hvor mye psykisk sykdom hos foreldre kan påvirke barna. Torvik og Rognmos (2011) rapport viser at mange barn lever med psykisk syke foreldre. Det er imidlertid viktig å huske på at denne rapporten bygger på tall fra 2011, og at situasjonen kan være annerledes i dag. Samtidig ser og hører vi om at psykisk sykdom er et stort problem i samfunnet i dag. Tett kontakt og god dialog med foreldrene vil være avgjørende for å avdekke slike problemer (Glaser, 2018, s. 38). Ingrid sier: «Det viktigste er fra starten å trygge foreldrene, og å gi dem muligheten te å kunne prate med deg». Som barnehagelærer har man nemlig et ansvar når det

kommer til veiledning av foreldre og foresatte (Carson & Birkeland, 2017, s. 16). Samtidig er det ikke alltid tilstrekkelig med tiltak innad i barnehagen, og barnehagens tverretatlige samarbeid vil kunne hjelpe foreldre med foreldrestøttende og veiledende tiltak (Glaser, 2018, s. 39). Man må samarbeide for barnets beste.

Barnets beste skal være målet med samarbeidet mellom hjem og barnehage (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 29). Man kan imidlertid ha ulike meninger om hva som er barnets beste. Ulike personer, kulturer og tider kan ha forskjellig syn på hva som er god omsorg (Emilsen, 2018, s. 320). Kanskje vil det være forskjell på hva jeg legger i begrepet god omsorg, hva mine besteforeldre legger i begrepet, og hva en mor i Iran legger i begrepet. Informantene mine trekker begge frem kulturforskjeller, og at foreldresamarbeidet i møte med andre kulturer må være preget av forståelse:

Vi må ha forståelse for at de kan tenke helt annerledes i forhold til barneoppdragelse. [...] For vi kan ikke si hva som er rett og galt vi, vi kan ikke si at i Norge gjør vi sånn og sånn, og at det er det som er det riktige, når mange millioner i Pakistan gjør det helt annerledes [...] (Mette).

En relasjonskompetanse som innebærer å forstå og samhandle med foreldrene vil være viktig (Glaser, 2018, s. 100). I tillegg kan det tenkes at barnehagelæreren må lære seg å se ulikheter som en ressurs framfor en utfordring. På den andre siden kan man selvfølgelig ikke kun møte andre kulturers oppdragerstil med forståelse dersom det er snakk om omsorgssvikt. Hva som defineres som omsorgssvikt kan imidlertid også endre seg over tid (Emilsen, 2018, s. 322). Som barnehagelærer bør man ha kunnskap om temaet, og om hva som for eksempel utløser opplysningsplikt til barnevernet (Barnehageloven, 2005, § 46). Ingrid understreker betydningen av veiledning i møte med foreldre fra andre kulturer: «For det kommer ikke i ei bok tror jeg når de kommer inn i landet her, noen må vise dem det, lære dem det og veilede dem». Glaser (2018, s. 68) mener begrepet foreldreveiledning kan gi signaler om at foreldrene mangler noe vesentlig, og trenger å bli veiledet. Hun bruker i stedet begrepet foreldrestøttende arbeid, som innebærer respekt og anerkjennelse. Veiledning som begrep blir brukt i dagligtalen, og det trenger ikke være feil. Samtidig kan det være fint å reflektere over hva man legger i begrepet, og over sin egen rolle i møte med foreldre. Uansett vil det at man respekterer og anerkjenner foreldrene som foreldre være svært viktig. Å se foreldrene som ressurs og hente fram deres kompetanse på egne barn kan gjøre at foreldrene føler trygghet og mestring i rollen som foreldre (Carson & Birkeland, 2017, s. 20). Etter å ha nevnt at ulike

kulturer kan ha ulik oppdragerstil, og at dette kan gå på akkord med hva som er god omsorg, understreker Ingrid at svikt i omsorgen absolutt ikke kun skjer i familier fra andre kulturer. Her tenker jeg det er viktig å bli kjent med egne holdninger og eventuelle fordommer for å kunne jobbe med dem.

I møte med foreldrene tror jeg det blir viktig å huske på at alle er ulike. Behovet for å få til et godt samarbeid preget av åpenhet, respekt og forståelse vil derfor være viktig. Dette gjelder uavhengig av kultur, bakgrunn og andre personlige forhold. Barnets beste skal alltid være målet med samarbeidet (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 29).

4.4 Eksternt samarbeid

Barnehagen har ikke alle profesjoner som trengs for å kunne hjelpe barn og foreldre som sliter, og samarbeid med eksterne instanser blir derfor viktig (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 48). Men hvordan oppleves dette samarbeidet for barnehagelæreren? Mette påpeker at deler av samarbeidet med andre instanser kan være utfordrende:

[...] vi synes det er vanskelig å samarbeide med helse- og barnevern fordi at de har sine strengere taushetsplikt..lover og regler. Sånn at vi føler at vi sitter og forteller, og legger ut alt fra barnehagen, og informerer dem sånn at de skal ha best mulig grunnlag. Men vi får ikke høre noe mye om hvordan de jobber, og det kan være vanskelig [...].

Disse opplevelsene samsvarer med det Bratterud og Emilsen (2013, s. 50) sier, samt funnene i Backe-Hansens (2009) kartlegging. Dette tydeliggjør at barnevernets strengere taushetsplikt kan gjøre at samarbeidet oppleves som vanskelig og lite gjensidig, og at systemet generelt oppleves som lukket. Det kan tenkes at slike opplevelser med eksempelvis barnevernet gjør at man kan miste tillit i samarbeidet. Kanskje unngår man å kontakte barnevernet ved en senere anledning på grunn av dårlige erfaringer, noe som kan gjøre at sårbare barn ikke får den hjelpen de trenger. På den andre siden skal ikke dårlige erfaringer stoppe en fra å oppfylle opplysningsplikten en som barnehagelærer har i henhold til lovverk (Barnehageloven, 2005, § 46).

Ingrid legger også vekt på barnevernet som samarbeidspartner, og selv om man ikke kan endre barnevernets taushetsplikt, har hun tanker om hvordan samarbeidet kan bli bedre:

Jeg tror at barnevernet kunne vært mer på veiledningssiden. Det er mange foreldre som trenger veiledning. [...] kanskje skulle de ha vært mer på tilbudssida i forhold til å

avskrekke litt den der at barnevernet er så skummelt, men at de skulle ha fått kommet fram og vist litt mer hva de kan hjelpe oss med da, og hjelpe foreldrene med.

Barnevernet kan dog bidra med råd og veiledning gjennom blant annet anonyme drøftinger med personalet i barnehagen (BLD & KD, 2009, s.21), men kanskje skulle de som Ingrid sier ha vært med på veiledningssiden også i forhold til foreldrene. Jeg opplever at barnevernet kan være et skremmende kort i seg selv, og kanskje ville foreldrene ved hjelp av veiledning og informasjon fått kunnskap om at barnevernet ikke kun «tar barna». Også i Ingrids svar ser vi likheter med det styrerne sa i Backe-Hansens (2009, s. 52-56) kartlegging. Dette viser at det ikke kun er mine informanter som opplever samarbeidet slik, men at det er et generelt ønske fra et større antall barnehageansatte. Man kan imidlertid ikke generalisere at alle barnehager opplever samarbeidet med barnevernet slik, men det gir et innblikk i at det kanskje bør fokuseres enda mer på å forbedre dette samarbeidet. På den andre siden er det ikke kun barnevernet man skal samarbeide med, samarbeidet med for eksempel PPT og helsestasjon er også viktig (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 16).

4.5 Barnehagelærerens ansvar

Som de foregående avsnittene tydeliggjør, har barnehagelæreren, og barnehagens ansatte for øvrig, et stort ansvar i jobben sin. Dette kommer også fram i intervjuene, og Ingrid sier:

Du må være ærlig med deg selv, å så må du tenke at det er til barnets beste. Du er alltid barnets talsrør, og er man bekymret så må man observere, finne ut, undersøke, og tenke på barnet sitt beste. Det er den jobben vi har, selv om det er vanskelig, og man kan ikke gjemme seg. Da må man finne seg noe annet, så slipper man å ta det ansvaret, for det er et ansvar vi har.

Dette utsagnet viser tydelig at Ingrid er klar over ansvaret hun har i rollen som barnehagelærer. Barnets beste må alltid være i fokus, noe som kan sees i lys av barnehagelovens § 3 (Barnehageloven, 2005). Dette er imidlertid ingen enkel oppgave, spesielt ikke i saker som omhandler svikt i omsorgen til barn. Samtidig er det barnehagens ansvar å se og handle (Bratterud & Emilsen, 2013, s.165) Her vil det være behov for kompetanse, noe som også kommer tydelig fram i sitatet over. Barnehagelæreren må ha kunnskap om at han/hun må sette i gang med observasjon og nærmere undersøkelser dersom man er bekymret. Det handler som Hennem & Østrem (2017, s. 117) sier om å forvalte kunnskapen man har om barns utvikling, lek, læring og danning på best mulig måte.

Mette reflekterer også rundt betydningen av ansvar og kunnskap, og sier at «Det er et veldig stort ansvar, du skal kunne ganske mye om mye forskjellig altså [...]». Dette viser en bevissthet rundt omfanget av kunnskap en barnehagelærer må tilegne seg og bruke.

Barnehagelæreren henter kunnskapen sin fra mange ulike fag for å kunne praktisere det pedagogiske mandatet (Hennum & Østrem, 2016, s. 30). Etter endt barnehagelærerutdanning innehar altså barnehagelæreren rik kunnskap om mange ulike områder, blant annet barns utvikling, og relasjonsbygging med voksne og barn. Samtidig tenker jeg det er viktig for barnehagelæreren å ikke stagnere, men kontinuerlig forsøke å tilegne seg ny kunnskap, slik Hennum og Østrem (2017, s. 117) påpeker. Samfunnet endrer seg raskt, og barnehagelæreren må utvikle seg i takt med disse endringene for å alltid kunne jobbe for barns beste.

5 Oppsummering og avslutning

Innledningsvis i oppgaven trekker jeg fram Folkehelseinstituttets (2021) rapport som viser til en nedgang i antall innmeldte saker om mishandling av barn under nedstengingen som følge av covid-19. Dette viser at det er viktig at samfunnet er åpent slik at man kan fange opp barn som ikke får den omsorgen de har behov for. Tall fra Statistisk Sentralbyrå (2021) viser at 92,8% av alle barn i alderen 1-5 år i Norge har plass i barnehage, og barnehagen vil derfor være en viktig arena for å fange opp og hjelpe utsatte barn. Personalet i barnehagen har dermed et viktig ansvar. Med dette som bakteppe, ønsket jeg gjennom denne oppgaven å få svar på problemstillingen: «**Hvordan opplever barnehagelæreren veien fra magesfølelse til eventuell melding når man er bekymret for barns omsorgssituasjon?**»

I min kvalitative forskning har jeg funnet ut at dårlig magesfølelse når det kommer til barns omsorgssituasjon kan være vanskelig å sette ord på, og er ulik fra person til person. Det er tydelig at slike situasjoner kan være preget av usikkerhet, og det vil være viktig å ha et godt samarbeid med sine kolleger. Det kjennes godt å snakke med kolleger om bekymringer og observasjoner rundt barn, og det kan gjøre at en blir så sikker som en kan bli i slike saker. Samarbeidet innad i personalet må være preget av trygghet og åpenhet for at man skal kunne ha fokus på barna, og for å kunne dele bekymringer med hverandre. Et godt arbeidsmiljø med kompetente ansatte som kan støtte hverandre vil være avgjørende for å kunne se og hjelpe barn som trenger det.

I slike saker er det også viktig å dele bekymringene sine med foreldre. Dette kan oppleves som vanskelig og utfordrende, og man kan være redd for å ødelegge foreldresamarbeidet som

er så viktig for barns beste. Likevel må barnehagelæreren ha observasjoner og vise frem, samt kompetanse i å veilede foreldre som trenger det. Foreldresamarbeidet i slike saker oppleves som bedre dersom det er preget av åpenhet og forståelse. Å bygge gode relasjoner til foreldre preget av tillit og åpenhet vil kunne gjøre det enklere å ta opp vanskelige temaer når de oppstår. Når det kommer til samarbeid med andre instanser kan også dette oppleves som utfordrende, spesielt i henhold til barnevernstjenesten. Strengere taushetsplikt gjør at samarbeidet kan oppleves som lite gjensidig. Ønske om mer åpent og synlig barnevern som kan bidra med veiledning er noe informantene peker på. Uansett om det å stå i slike saker er utfordrende og vanskelig, innebærer det å jobbe i barnehage et ansvar. Du skal inneha en kompetanse som gjør at du til enhver tid handler til barnets beste. Du må se hvert enkelt barn, og tørre å handle dersom noe ikke stemmer. Begge informantene viser at de er klar over ansvaret som ligger i rollen som barnehagelærer, og at dette krever mye av deg som menneske. Du kan ikke gjemme deg.

Prosessen fra magesfølelse til melding i saker som omhandler bekymring rundt barns omsorgssituasjon vil kunne oppleves som usikker og utfordrende på mange områder. Det er mye snakk om den dårlige magesfølelsen som oppstår, men kanskje kan dette ses opp mot en kompetanse som vekkes i møte med barn som bekymrer. Dersom det bare dreier seg om følelser, vil det da si at vi ikke har nok kunnskap til å kunne se, vite og handle? Drugli (2008, s. 15) sier: «Generelt er ikke pedagoger gjennom sine utdanninger godt nok forberedt på å forstå og takle problemstillinger som omfatter barnas omsorgssituasjon hjemme». Det er vanskelig å vite hvordan man selv vil reagere og handle dersom man kommer opp i slike situasjoner, men som snart ferdig utdannet barnehagelærer er jeg usikker på om jeg har den kompetansen som trengs for å kunne hjelpe disse barna på best mulig måte. Kanskje ville det ha vært nyttig både for fremtidige barnehagelærere og fremtidige barn og foreldre dersom dette temaet ble tatt opp mer i barnehagelærerutdanningen.

6 Litteraturliste

- Askland, L. (2020). *Kontakt med barn: innføring i barnehagelærerens arbeid på grunnlag av observasjon*. Oslo: Gyldendal.
- Backe-Hansen, E. (2009). *Å sende en bekymringsmelding – eller la det være*. NOVA-notat 6/2009.
- Barnehageloven. (2005). Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64). Hentet fra [Lov om barnehager \(barnehageloven\) - Lovdata](#)
- Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet (BLD og KD) (2009):
Veileder: *Til barnets beste – samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet. Hentet fra [til-barnets-beste---samarbeid-mellom-barnehagen-og-barneverntjenesten.pdf \(regjeringen.no\)](#)
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland & H. Jæger (red.) *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (s.51-87). Oslo: Cappelen Damm AS.
- Bratterud, Å. & Emilsen, K. (2013). *Dørstokkmila: Barnehagens vei dra magesfølelse til melding*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Carson, N. & Birkeland, Å. (2017). *Veiledning for barnehagelærere* (4.utg.). Oslo: Cappelen Damm AS.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Drugli, M.B. (2008). *Barn som vekker bekymring*. (u.s.): Cappelen Damm AS.
- Drugli, M. B. (2018). Den vanskelige foreldresamtalen. I V. Glaser *Foreldresamarbeid: barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2. utg., s. 126-142). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Emilsen, K. (2018). Å se og handle – når barn utsettes for omsorgssvikt. I V. Glaser, I. Størksen & M.B. Drugli (red.) *Utvikling, lek og læring i barnehagen: forskning og praksis* (2. utg., s. 319-337). Bergen: Fagbokforlaget.

- Folkehelseinstituttet (FHI). (2021). *Hurtigoversikt: konsekvenser av covid-19 på barn og unges liv og helse*. Oslo: Folkehelseinstituttet. Hentet fra [Konsekvenser av covid-19 på barn og unges liv og helse \(fhi.no\)](#)
- Glaser, V. (2018). Endringer i foreldreskapet. I V. Glaser *Foreldresamarbeid: barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2. utg., s. 27-39). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Glaser, V. (2018). Foreldresamarbeid i barnehagen – nye tider og nye foreldre. I V. Glaser *Foreldresamarbeid: barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2. utg., s. 17-26). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Glaser, V. (2018). Kompetanser i foreldresamarbeid. I V. Glaser *Foreldresamarbeid: barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2. utg., s. 100-110). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Glaser, V. (2018). Mål for samarbeidet. Teoretiske perspektiv. I V. Glaser *Foreldresamarbeid: barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2. utg., s. 66-76). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Hennum, B.A. & Østrem, S. (2016). *Barnehagelæreren som profesjonsutøver*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Johannessen, A., Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Killén, K. (2016). *Sveket 1: Risiko og omsorgssvikt – et helseproblem og tverrfaglig ansvar* (5. utg.). Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Kunnskapsdepartementet (2013). *Framtidens barnehage* (Meld. St. 24 (2012-2013)). Hentet fra [Meld. St. 24 \(2012–2013\) \(regjeringen.no\)](#)
- Lehn, E. W. (2009). *Dårlig magefølelse: Grunnlag for melding? Sentrale mønstre i barnehageansattes arbeid med barn som bekymrer*. Masteroppgave i spesialpedagogikk. Trondheim: NTNU.
- Norsk senter for forskningsdata (NSD). *Fyll ut meldeskjema for personopplysninger*. Hentet fra [Fyll ut meldeskjema for personopplysninger | NSD](#)
- Postholm, M.B. (2020). *Kvalitativ metode: En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kaseystudier*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Rimehaug, T. (2018). Tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid for barn i risikozonen. I V. Glaser, I. Størksen & M. B. Drugli (red.) *Utvikling, lek og læring i barnehagen: forskning og praksis* (2. utg., s. 339-352). Bergen: Fagbokforlaget.
- Spurkeland, J. (2017). *Relasjonsledelse* (5.utg.). (Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Statistisk sentralbyrå. (2021). *Barnehager*. Hentet fra [Barnehager - årlig - SSB](#)
- Torvik, F.T. & Rognmo, K. (2011). *Barn av foreldre med psykiske lidelser eller alkoholmisbruk: omfang og konsekvenser* (FHI Rapport nr.4, 2011). Hentet fra [rapport-20114-barn-av-foreldre-med-psykiske-lidelser-eller-alkoholmisbruk-omfang-og-konsekvenser.pdf \(fhi.no\)](#)
- Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-forbarnehagen-bokmal2017.pdf>

7 Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjons- og samtykkeskjema

Vil du delta i bachelorprosjektet «Fra magesfølelse til melding»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å få informasjon om hvordan det er å stå i en prosess hvor man har en dårlig magesfølelse overfor et barn som kan være utsatt for omsorgssvikt. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Tema for min bacheloroppgave er omsorgssvikt, og veien fra magesfølelse til melding. Jeg ønsker å finne ut mer av opplevelsen til den ansatte i barnehagen i en slik situasjon. Problemstillingen jeg har valgt å ta utgangspunkt i er «*Hvordan oppleves veien fra magesfølelse til melding i saker som omhandler omsorgssvikt?*». Problemstillingen kan forandre seg litt underveis i arbeidet med oppgaven.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du er med på et intervju. Intervjuet vil vare i ca. 45 minutter, og vil bli tatt opp gjennom et lydopptak med diktafon. Intervjuet vil spørre etter hvordan det oppleves å stå i en slik prosess, hva man definerer som en dårlig magesfølelse, hvilke følelser som dukker opp, samarbeid innad i personalet osv.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres. Det er kun meg og mine veiledere ved Dronning Mauds Minne Høgskole som skal ha tilgang til dine opplysninger. Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Hva skjer med opplysningene dine når jeg avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet avsluttes 30.04.2021. Alle personopplysninger vil bli slettet innen prosjektslutt. På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanningen har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Dronning Mauds Minne Høgskole ved student Britt Mortensen (britt-mortensen@live.com), veileder Marit Heldal (mhe@dmmh.no), veileder Trond Løge Hagen (tlh@dmmh.no)
- Vårt personvernombud: Ingar Pareliussen, Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanningen

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Britt Mortensen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Fra magefølelse til melding*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju som vil bli tatt opp med diktafon
-

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Kort om informanten

- Hvilken utdanning har du?
 - o Evt. videreutdanning
- Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
- Hvilken stilling har du i dag? Hvor lenge har du hatt denne?

Begrepsavklaring

- Hva legger du i begrepet «omsorgssvikt»?
- Hva tenker du når jeg sier «barn som bekymrer»?
- Hva legger du i begrepet «dårlig magefølelse» når det kommer til barns omsorgssituasjon?

Magefølelse og egne erfaringer

- Har du selv opplevd å ha en dårlig magefølelse når det kommer til barns omsorgssituasjon?
 - o Hva utløste bekymringen?
 - o Hvilke følelser kjente du på?
- Har du noen gang følt på en usikkerhet om det du har gjort har vært det riktige i slike situasjoner?

Internt i barnehagen

- Hvordan opplever du samarbeidet med personalet i saker som bekymrer?
- Hvordan kjennes det å dele bekymringer med sine medarbeidere?
 - o Opplever du at det er en kultur i barnehagen for å dele bekymringer?

Foreldresamarbeid

- Hvordan oppleves det å ta opp bekymringer med foreldre?
- Kan du si noe om hva du opplever at preger foreldresamarbeidet når man er bekymret for barnets omsorgssituasjon?

Eksternt samarbeid

- Har du noen erfaringer med tverrfaglig samarbeid rundt barn som bekymrer, og hvordan opplever du din rolle i det tverrfaglige arbeidet?

Noe mer du ønsker å tilføye?

Vedlegg 3: Analyse av datamaterialet

Begrep/kode	Innhold i koden/hva informantene sa	Kategorisering – hva handler det om?
Magefølelse /følelser/tanker	<p><u>Subjektive beskrivelser av hva en dårlig magefølelse er, og hvilke følelser og tanker som dukker opp i slike saker</u></p> <p>1:</p> <ul style="list-style-type: none"> -«Det er når jeg kjenner at «her er det noe», og som jeg MÅ få snakket med noen andre om» -Oppgitt, redd, vanskelig, skremmende -Vært i heftige saker som nyutdannet, tøft -«Det er jo grusomt når man kommer opp i det, men man må bare stå i det, å så må man ikke stå i det alene, for det er en kjempebelastning» -«Selv hvor lenge man har jobbet så er vi bare mennesker, og vi klarer ikke skru av en bryter, de ligger der. De verste sakene jeg har hatt er jo for veldig lenge siden, og selv nå i dag så kan jeg tenke på hvordan det gikk med dem, det vet jeg jo ikke» <p>2:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Klump i magen, vanskelig å sette ord på, en vond følelse, tenker mye, utrivelig -En følelse man blir mer bevisst på desto flere år man har jobbet i barnehage -«Å så når vi har fått noen år på baken så har vi funnet ut at når vi stusser, så er det kanskje noe» -Veldig godt å dele med andre, nødvendig, står sammen -«Så det er bare en sånn følelse, å så er det sånn «skal du stole på følelsen da?»» 	<p>Samarbeid med kollegaer</p> <p>Erfaring</p> <p>Usikkerhet</p>
Usikkerhet	<p><u>Subjektive tanker rundt usikkerheten av å stå i slike saker, blir aldri sikker</u></p> <p>1:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vet ikke hva som foregår i hjemmet, daglig kontakt med foreldrene viktig -«Så har man i løpet av de tjueen årene, så kan jeg jo ikke være så blind å tro at det ikke har vært noen barn som jeg skulle ha meldt, det kan ha skjedd, men jeg kan ikke sitte å peke ut dem nå» -Håndfast når barna sier ting, men hos de minste som ikke snakker må man lese og tolke – skummelt – «for melder du noe som ikke er reelt da, så kan du faktisk ødelegge en familie» -Gråsone – mange foreldre sliter psykisk – vanskelig å se -Er det omsorgssvikt eller ikke? -Søke veiledning -Statistisk sett skulle jeg ha vært borti mye mer <p>2:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Usikker om man gjør det rette ved å melde/ikke melde -«Så det der blir man aldri sikker på tror jeg, hadde en vært sikker så hadde det vært greit. Men det verste er når en er usikker, og det er jo det vi oftest er» -Vanskelig når man ikke kan prate med barna (små barn) 	<p>Foreldresamarbeid</p> <p>Søke veiledning (kolleger, barnevern)</p> <p>Selvrefleksjon</p> <p>Observasjon</p> <p>Foreldrestøttende arbeid</p> <p>Kunnskap og erfaring</p>

	<p>-Redd for å ta opp bekymringer med foreldre</p> <p>-Kan virke fint med foreldrene, men aner ikke hva som foregår hjemme</p> <p>-«Så det er bare en sånn følelse, å så er det sånn «skal du stole på følelsen da?»</p> <p>-«En evig sånn usikkerhet, man blir aldri utlært på dette her, men du får jo flere og flere erfaringer da»</p> <p>-«Å så er det som vi har snakket om flere av oss som har begynt å jobbet noen år nå da, hvor lite slike voldssaker vi har vært borti, å det stemmer ikke vet du, vi har hatt dem, men vi har ikke sett dem og gjort noe med det, og det er litt ekkelt»</p> <p>-«Å så når vi har fått noen år på baken så har vi funnet ut at når vi stusser, så er det kanskje noe»</p>	
--	--	--

Vedlegg 4: Tema

Tema	Innhold
Usikkerhet og magefølelse	<ul style="list-style-type: none"> - Erfaring - Usikkerhet - Gråsonebekymringer - Selvrefleksjon
Personalsamarbeid	<ul style="list-style-type: none"> - Arbeidsmiljø - Teamarbeid - Observasjon - Kollegaveiledning
Foreldresamarbeid	<ul style="list-style-type: none"> - Foreldreveiledning - Observasjon/loggføring - Åpenhet - Relasjonskompetanse - Kunnskap om den vanskelige foreldresamtalen
Tverrfaglig samarbeid	<ul style="list-style-type: none"> - Observasjon/loggføring - Informasjonsdeling - Tidkrevende - Rådføring - Nye øyne utenfra - utfordringer i samarbeidet - Kunnskap om barnevern
Ansvar	<ul style="list-style-type: none"> - Observasjon - Lederoppgave - Kunnskap/kompetanse om <ul style="list-style-type: none"> o Normalutvikling o Enkeltbarnet o Relasjonskompetanse o Kulturelle forskjeller o Den vanskelige foreldresamtalen o Barnevern